

Pozměňovací návrh poslance Romana Onderky ke sněmovnímu tisku č. 1230 – vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů

Návrh zákona upravit takto:

1. *V názvu zákona doplnit na konci slova „, a některé další zákony“.*
2. *Čl. I uvést v tomto znění:*

„Čl. I

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění zákona č. 134/1997 Sb., zákona č. 289/1997 Sb., zákona č. 224/1999 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 118/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 116/2001 Sb., zákona č. 188/2001 Sb., zákona č. 353/2001 Sb., zákona č. 198/2002 Sb., zákona č. 263/2002 Sb., zákona č. 264/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 425/2003 Sb., zákona č. 85/2004 Sb., zákona č. 281/2004 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 562/2004 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 24/2006 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 267/2006 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 405/2006 Sb., zákona č. 152/2007 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 218/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 178/2008 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 108/2009 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 303/2009 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 135/2010 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 220/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 348/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 365/2011 Sb., zákona č. 428/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb., zákona č. 314/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 403/2012 Sb., zákona č. 463/2012 Sb., zákona č. 267/2013 Sb., zákona č. 274/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 182/2014 Sb., zákona č. 183/2014 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 267/2014 Sb., zákona č. 332/2014 Sb., zákona č. 131/2015 Sb., zákona č. 377/2015 Sb., zákona č. 47/2016 Sb., zákona č. 137/2016 Sb., zákona č. 190/2016 Sb., zákona č. 212/2016 Sb., zákona č. 213/2016 Sb., zákona č. 24/2017 Sb., zákona č. 99/2017 Sb., zákona č. 148/2017 Sb., zákona č. 150/2017 Sb., zákona č. 203/2017 Sb., zákona č. 259/2017 Sb., zákona č. 310/2017 Sb., zákona č. 191/2018 Sb., zákona č. 32/2019 Sb., zákona č. 244/2019 Sb., zákona č. 315/2019 Sb., zákona č. 469/2020 Sb. a zákona č. 540/2020 Sb., se mění takto:

1. *V části čtvrté hlavě první se za díl čtvrtý vkládá nový díl pátý, který včetně nadpisu a poznámek pod čarou č. 49 a 50 zní:*

„Díl pátý

Zvláštní ustanovení o důchodovém věku pojištěnců pracujících v rizikovém zaměstnání

§ 37d

(1) Ustanovení tohoto dílu se vztahují na pojištěnce, kteří v rizikovém zaměstnání odpracovali aspoň 184 směn.

(2) Rizikovým zaměstnáním se rozumí zaměstnání, v němž jsou po 31. prosinci 2000 vykonávány rizikové práce. Rizikovou prací se rozumí práce, která je podle právních předpisů upravujících ochranu veřejného zdraví⁴⁹⁾ zařazena do třetí nebo čtvrté kategorie.

(3) Za 1 směnu v rizikovém zaměstnání se považuje 8 hodin výkonu rizikové práce. Počet směn v rizikovém zaměstnání se stanoví způsobem uvedeným v zákoně o organizaci a provádění sociálního zabezpečení⁵⁰⁾. Za 1 směnu v rizikovém zaměstnání se považuje též 1 směna v zaměstnání v hlubinném hornictví, pokud se považuje za směnu v zaměstnání v hlubinném hornictví podle § 37b odst. 2 věty první.

§ 37e

Důchodový věk pojištěnce uvedeného v § 37d se stanoví tak, že od důchodového věku stanoveného podle § 32 se odečte 1 kalendářní měsíc za každých 184 směn v rizikovém zaměstnání a za důchodový věk se považuje věk dosažený v posledním odečteném kalendářním měsíci v den, který se číslem shoduje se dnem narození pojištěnce; neobsahuje-li takto určený kalendářní měsíc takový den, považuje se za důchodový věk ten věk, který je dosažen v posledním dni posledního odečteného měsíce. Podle věty první lze odečíst nejvýše 60 kalendářních měsíců.

⁴⁹⁾ Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁰⁾ § 37 odst. 4 zákona č. 582/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů.“.

2. Za § 67b se vkládá nový § 67c, který zní:

„§ 67c

(1) Při zvýšení důchodů v pravidelném termínu v roce 2022 se k částce zvýšení procentní výměry důchodu stanovené podle § 67 přičte částka 300 Kč.

(2) Jsou-li splněny podmínky nároku na výplatu více důchodů, náleží dodatečná částka zvýšení podle odstavce 1 k procentní výměře toho důchodu, který se vyplácí v plné výši (§ 4 odst. 2 věta první).“.

3. V § 108 se na konci odstavce 1 tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno e), které zní:

„e) co se považuje za výkon rizikové práce pro účely stanovení počtu hodin podle § 37d odst. 3.“.

3. Za čl. I vložit nový čl. II tohoto znění:

„Čl. II

Přechodné ustanovení

Pokud pojištěnec splnil podmínky pro stanovení důchodového věku uvedené v § 37e zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona a starobní důchod mu nebyl přiznán ode dne, který spadá do období přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, považuje se za důchodový věk tohoto pojištěnce věk, kterého dosáhl v den, kterým tento zákon nabyl účinnosti, pokud důchodový věk stanovený podle § 32 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, je vyšší.“

4. *Nad čl. I vložit označení části a nadpis části:*

„ČÁST PRVNÍ

Změna zákona o důchodovém pojištění“.

5. *Za část první vložit novou část druhou a část třetí tohoto znění:*

„ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

Čl. III

Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění zákona č. 590/1992 Sb., zákona č. 37/1993 Sb., zákona č. 160/1993 Sb., zákona č. 307/1993 Sb., zákona č. 241/1994 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 134/1997 Sb., zákona č. 306/1997 Sb., zákona č. 93/1998 Sb., zákona č. 225/1999 Sb., zákona č. 356/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 133/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 159/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 238/2000 Sb., zákona č. 258/2000 Sb., zákona č. 411/2000 Sb., zákona č. 116/2001 Sb., zákona č. 353/2001 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 263/2002 Sb., zákona č. 265/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 518/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 425/2003 Sb., zákona č. 453/2003 Sb., zákona č. 53/2004 Sb., zákona č. 167/2004 Sb., zákona č. 281/2004 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 501/2004 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 381/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 24/2006 Sb., zákona č. 70/2006 Sb., zákona č. 81/2006 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 161/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 214/2006 Sb., zákona č. 342/2006 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 405/2006 Sb., zákona č. 585/2006 Sb., zákona č. 152/2007 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 270/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 303/2009 Sb., zákona č. 326/2009 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 177/2011 Sb., zákona č. 180/2011 Sb., zákona č. 220/2011 Sb., zákona č. 263/2011 Sb., zákona č. 329/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 348/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 365/2011 Sb., zákona č. 366/2011 Sb., zákona č. 367/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 428/2011

Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb., zákona č. 167/2012 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 403/2012 Sb., zákona č. 274/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 313/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 64/2014 Sb., zákona č. 136/2014 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 251/2014 Sb., zákona č. 267/2014 Sb., zákona č. 332/2014 Sb., zákona č. 131/2015 Sb., zákona č. 317/2015 Sb., zákona č. 377/2015 Sb., zákona č. 47/2016 Sb., zákona č. 137/2016 Sb., zákona č. 190/2016 Sb., zákona č. 213/2016 Sb., zákona č. 298/2016 Sb., zákona č. 24/2017 Sb., zákona č. 99/2017 Sb., zákona č. 148/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 195/2017 Sb., zákona č. 203/2017 Sb., zákona č. 259/2017 Sb., zákona č. 310/2017 Sb., zákona č. 92/2018 Sb., zákona č. 335/2018 Sb., zákona č. 111/2019 Sb., zákona č. 164/2019 Sb., zákona č. 228/2019 Sb., zákona č. 315/2019 Sb., zákona č. 255/2020 Sb. a zákona č. 540/2020 Sb., se mění takto:

1. V § 35a odst. 4 písm. d) se slova „a 3“ nahrazují slovy „až 4“ a číslo „30“ se nahrazuje číslem „40“.
2. V § 35a odst. 8 větě druhé se slovo „ministerstva“ nahrazuje slovy „České správy sociálního zabezpečení“.
3. V § 37 odst. 3 úvodní části ustanovení se za text „§ 37c odst. 1“ vkládají slova „a § 37e“.
4. V § 37 odst. 3 se na konci písmene d) středník nahrazuje čárkou a vkládá se písmeno e), které zní:

„e) evidenci o době výkonu rizikových prací v jednotlivých směnách, které nejsou považovány za směny podle písmene b), přičemž při vedení této evidence se postupuje podle odstavce 4 písm. b) a c);“.

5. V § 37 odst. 3 závěrečné části ustanovení se slova „b) a d)“ nahrazují slovy „b), d) a e)“.
6. V § 37 se za odstavec 3 vkládá nový odstavec 4, který včetně poznámek pod čarou č. 87 a 88 zní:

„(4) Zaměstnavatel, který zaměstnává zaměstnance, kteří vykonávají rizikové práce, s výjimkou rizikových prací vykonávaných v zaměstnání v hlubinném hornictví, dále vede pro účely stanovení důchodového věku podle § 37e zákona o důchodovém pojištění o těchto zaměstnancích

  - a) jejich seznam,
  - b) evidenci o době výkonu rizikových prací v jednotlivých směnách a v jednotlivých kalendářních měsících; doba výkonu těchto prací v kalendářním měsíci se stanoví v celých hodinách, přičemž zbytek minut nižší než 60 se považuje za 1 hodinu,
  - c) počet směn v rizikovém zaměstnání podle § 37d odst. 2 a 3 zákona o důchodovém pojištění v kalendářním roce; tento počet směn se stanoví tak, že se úhrn hodin výkonu rizikových prací v jednotlivých kalendářních měsících vydělí 8, přičemž zbytek hodin nižší než 8 se považuje za 1 směnu,

- d) údaje o rozhodnutí orgánu ochrany veřejného zdraví, kterým byly rizikové práce zařazeny do třetí nebo čtvrté kategorie podle právních předpisů upravujících ochranu veřejného zdraví⁸⁷⁾;

zaměstnavatel vystavuje potvrzení o údajích podle písmene c) na předepsaných tiskopisech. Zaměstnavatel je povinen toto potvrzení předložit příslušnému orgánu sociálního zabezpečení spolu s evidenčním listem postupem podle § 39 nebo na výzvu tohoto orgánu podle § 39. Zaměstnavatel je dále povinen vyhotovit stejnopisy tohoto potvrzení a občanu předat stejnopis tohoto potvrzení spolu se stejnopisem evidenčního listu; pro stejnopisy tohoto potvrzení platí obdobně § 38 odst. 5. Co se rozumí pro účely důchodového pojištění rizikovým zaměstnáním, rizikovou prací a výkonem rizikové práce, stanoví právní předpisy upravující důchodové pojištění⁸⁸⁾.

⁸⁷⁾ Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁸⁾ § 37d odst. 2 a 3 a § 108 odst. 1 písm. d) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů.“.

Dosavadní odstavce 4 až 8 se označují jako odstavce 5 až 9.

7. V § 37 odst. 5 se za slova „odstavci 2“ vkládají slova „a 4“.

8. V § 37 odst. 7 a 8 se slova „odstavce 5“ nahrazují slovy „odstavce 6“.

9. Za § 37 se vkládá nový § 37a, který zní:

„§ 37a

(1) Zaměstnavatelé jsou povinni vystavit na předepsaných tiskopisech potvrzení podle § 37 odst. 4 písm. c) o počtu směn v rizikovém zaměstnání vykonávaném v období od 1. ledna 2001 do 31. prosince 2022 a toto potvrzení do 31. prosince 2024 předložit příslušnému orgánu sociálního zabezpečení postupem podle § 39 a zároveň předložit zaměstnanci stejnopis tohoto potvrzení; pro stejnopisy tohoto potvrzení platí obdobně postup podle § 38 odst. 5. Pro účely vystavení potvrzení podle věty první se směnou v rizikovém zaměstnání rozumí směna odpracovaná při práci třetí a čtvrté kategorie, kterou je zaměstnavatel povinen evidovat podle § 40 zákona o ochraně veřejného zdraví; evidence o počtu těchto směn se považuje za záznam podle § 35a. Jestliže lhůta pro uložení evidence o počtu směn v rizikovém zaměstnání vykonávaných v období uvedeném ve větě první stanovená zákonem o ochraně veřejného zdraví již uplynula, jsou zaměstnavatelé povinni uvést v potvrzení údaj o počtu těchto směn, jen pokud jej mají k dispozici.

(2) Pokud pojištěnec požádal ve lhůtě uvedené v odstavci 1 o vystavení potvrzení podle odstavce 1, je zaměstnavatel povinen toto potvrzení vystavit a předložit ve lhůtě do 30 kalendářních dnů ode dne obdržení žádosti pojištěnce.“.

10. V § 54 odst. 3 písm. g) se slova „až 3“ nahrazují slovy „až 4“ a na konci textu písmene g) se doplňují slova „a 4“.

11. V § 54 odst. 3 písm. h) se slova „odst. 2, 3 nebo 7“ nahrazují slovy „odst. 2 až 4 nebo 8“.

12. V § 54 odst. 3 písm. i) se text „odst. 7“ nahrazuje textem „odst. 8“.

13. V § 54 odst. 3 písm. k) se slovo „nebo“ zrušuje.

14. V § 54 se na konci odstavce 3 tečka nahrazuje čárkou a doplňují se písmena m) a n), která znějí:

„m) nepředloží příslušnému orgánu sociálního zabezpečení ve stanovené lhůtě potvrzení podle § 37a odst. 1, nebo

n) nevydá pojištěnci na jeho žádost ve stanovené lhůtě ani po písemném upozornění orgánu sociálního zabezpečení stejnopis potvrzení podle § 37a odst. 2.“

15. V § 54 odst. 6 písm. b) se slova „nebo l)“ nahrazují slovy „, l) nebo n)“.

16. V § 54 odst. 6 písm. e) se slova „a j)“ nahrazují slovy „, j) a m)“.

17. V § 85 se doplňuje odstavec 7, který zní:

„(7) Práce v cizině, ke které se má podle přímo použitelných předpisů Evropské unie^{73d)} nebo mezinárodních smluv přihlídnout v České republice a která by podle právních předpisů upravujících ochranu veřejného zdraví splňovala podmínky pro zařazení do třetí nebo čtvrté kategorie, se pro účely důchodového pojištění prokazuje rozhodnutím Ministerstva zdravotnictví. Ministerstvo zdravotnictví vydá rozhodnutí podle věty první na návrh osoby, která tuto práci v cizině vykonávala, a v případě osoby podléhající českým právním předpisům, avšak vykonávající práci v cizině pro cizího zaměstnavatele, na návrh zaměstnavatele.“

ČÁST TŘETÍ

Změna zákona o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

Čl. IV

Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění zákona č. 10/1993 Sb., zákona č. 160/1993 Sb., zákona č. 307/1993 Sb., zákona č. 42/1994 Sb., zákona č. 241/1994 Sb., zákona č. 59/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 149/1995 Sb., zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 113/1997 Sb., zákona č. 134/1997 Sb., zákona č. 306/1997 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 118/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 238/2000 Sb., zákona č. 492/2000 Sb., zákona č. 353/2001 Sb., zákona č. 263/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 425/2003 Sb., zákona č. 437/2003 Sb., zákona č. 186/2004 Sb., zákona č. 281/2004 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 253/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 377/2005

Sb., zákona č. 62/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 585/2006 Sb., zákona č. 153/2007 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 2/2009 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 221/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 285/2009 Sb., zákona č. 303/2009 Sb., zákona č. 362/2009 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 263/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 365/2011 Sb., zákona č. 428/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 503/2012 Sb., zákona č. 11/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 267/2014 Sb., zákona č. 332/2014 Sb., zákona č. 131/2015 Sb., zákona č. 377/2015 Sb., zákona č. 47/2016 Sb., zákona č. 190/2016 Sb., zákona č. 24/2017 Sb., zákona č. 99/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 259/2017 Sb., zákona č. 310/2017 Sb., zákona č. 92/2018 Sb., zákona č. 32/2019 Sb., zákona č. 315/2019 Sb., zákona č. 255/2020 Sb., zákona č. 285/2020 Sb. a zákona č. 540/2020 Sb., se mění takto:

1. § 5a zní:

„§ 5a

(1) Vyměřovacím základem zaměstnavatele je

- a) částka odpovídající úhrnu vyměřovacích základů jeho zaměstnanců uvedených v § 3 odst. 3, kteří nevykonávají rizikové práce,
- b) částka odpovídající úhrnu vyměřovacích základů jeho zaměstnanců uvedených v § 3 odst. 3, kteří vykonávají rizikové práce.

(2) Vykonával-li zaměstnanec v kalendářním měsíci rizikové práce i práce, které se nepovažují za rizikové práce, považuje se za vyměřovací základ zaměstnance, který vykonává rizikové práce, poměrná část vyměřovacího základu odpovídající době, po kterou vykonával rizikové práce; druhá část vyměřovacího základu se považuje za vyměřovací základ zaměstnance, který nevykonává rizikové práce.“

2. V § 7 odst. 1 písmeno a) zní:

„a) u zaměstnavatele

1. 24,8 % z vyměřovacího základu uvedeného v § 5a odst. 1 písm. a), z toho 2,1 % na nemocenské pojištění, 21,5 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti,
2. 29,8 % z vyměřovacího základu uvedeného v § 5a odst. 1 písm. b), z toho 2,1 % na nemocenské pojištění, 26,5 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti,“.

3. V § 9 odst. 2 se za slova „podle § 5a“ vkládají slova „odst. 1 písm. a) a vyměřovacího základu stanoveného podle § 5a odst. 1 písm. b)“.

4. V § 23b se doplňuje odstavce 5, který včetně poznámky pod čarou č. 76 zní:

„(5) Co se rozumí pro účely tohoto zákona rizikovou prací a výkonem rizikové práce, stanoví právní předpisy upravující důchodové pojištění⁷⁶⁾.“

⁷⁶⁾ § 37d odst. 2 a 3 a § 108 odst. 1 písm. d) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů.“

Čl. V

Přechodné ustanovení

Pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti se za období přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona stanoví podle zákona č. 589/1992 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.“

6. *Dosavadní čl. II včetně nadpisu nahradit tímto zněním:*

„ČÁST ČTVRTÁ

ÚČINNOST

Čl. VI

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2023, s výjimkou ustanovení čl. I bodu 2, které nabývá účinnosti dnem následujícím po dni jeho vyhlášení.“

Odůvodnění pozměňovacího návrhu

Pozměňovací návrh upravuje dřívější odchod do starobního důchodu pro osoby vykonávající práce v náročných profesích.

Cílem návrhu je umožnit dřívější odchod do starobního důchodu pro ty pracovníky, kteří nejsou schopni, zejména z důvodu dlouhodobého výkonu náročných prací majících významný vliv na jejich zdravotní stav a pracovní schopnost, již vykonávat dosavadní pracovní činnost až do dosažení důchodového věku a zároveň v důsledku jejich fyzického opotřebení není možná nebo účelná jejich další rekvalifikace. Dalším cílem je předcházet negativnímu sociálnímu jevu vynuceného odchodu do předčasného starobního důchodu (s trvale krácenou výší starobního důchodu) z důvodu ztráty pracovní schopnosti v původní profesi bez možnosti nabýt pracovní potenciál v odpovídající jiné profesi.

V současné době je podle platné právní úpravy důchodového pojištění důchodový věk stále ještě diferencován ve vztahu k ženám, které vychovaly děti, byť se rozdíl v důchodovém věku postupně snižují a pro všechny pojištěnce (muže i ženy) narozené po roce 1971 bude již platit jednotný důchodový věk 65 let. Dále jsou v právní úpravě důchodového pojištění zachovány postupně doznívající nároky na snížený důchodový věk za dobu výkonu práce před 1. lednem 1993 v I. pracovní kategorii (u osob ve služebním poměru v I. a II. kategorie funkcí), jak byly získány podle dřívějších právních předpisů. K nové zvláštní úpravě stanovení nižšího důchodového věku došlo nejprve přijetím právní úpravy účinné od 1. července 2010 a následně novely zákona o důchodovém pojištění, která nabyla účinnosti 1. října 2016; tyto úpravy se týkaly některých horníků. U některých horníků, tj. pojištěnců vykonávajících zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech, je důchodový věk v případě odpracování příslušného počtu směn pod zemí o 7 let nižší. Jiná kritéria se při stanovení důchodového věku neuplatňují.

Zákonem č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení, bylo v tehdejší důchodovém zabezpečení zavedeno rozdělování zaměstnání do tří pracovních kategorií (I., II. a III.) a každé zaměstnání bylo zařazeno do některé této pracovní kategorie. Zařazení do příslušné pracovní kategorie mělo vliv na způsob výpočtu důchodu a v případě zařazení zaměstnání do I. pracovní kategorie též na určení důchodového věku:

- I. pracovní kategorie ovlivňovala výši důchodů (způsob výpočtu důchodu byl nejvýhodnější) a snižovala při odpracování právním předpisem určeného počtu let ve stanoveném zaměstnání věk potřebný pro nárok na starobní důchod,
- II. pracovní kategorie ovlivňovala pouze výši důchodů,
- ve III. pracovní kategorii byla zařazena všechna ostatní zaměstnání bez zvýhodnění.

Tyto principy rozdělování zaměstnání do tří pracovních kategorií (u osob ve služebním poměru do dvou kategorií funkcí, přičemž i s druhou kategorií funkcí bylo spojeno snížení důchodového věku) se zvýhodněnými nároky v I. a II. pracovní kategorii byly v zásadě zachovány i v následujících zákonech upravujících sociální zabezpečení, tj. v zákonech č. 101/1964 Sb., č. 121/1975 Sb. a č. 100/1988 Sb. Zařazování zaměstnání do zvýhodněných pracovních kategorií (I. a II.) bylo však konkrétně prováděno až jednotlivými resortními právními předpisy, tj. výnosy a směrnicemi ústředních orgánů, které byly registrovány ve Sbírce zákonů.

S účinností od 1. ledna 1993 bylo jako součást ekonomické transformace zákonem č. 235/1992 Sb., o zrušení pracovních kategorií a o některých dalších změnách v sociálním zabezpečení, zrušeno rozdělení zaměstnání do jednotlivých pracovních kategorií s tím, že důchodové nároky z preferovaných pracovních kategorií za dobu výkonu před 1. lednem 1993 upravené v zákoně č. 100/1988 Sb. zůstaly zachovány; všechna zaměstnání se po roce 1992 považovala za zaměstnání III. pracovní kategorie. Aby nedošlo k jednorázové změně dotýkající se negativně zaměstnanců dlouhodobě pracujících v pracovních kategoriích, byly do § 174 zákona č. 100/1988 Sb. zakotveny podmínky pro nárok na částečně snížené věkové hranice pro odchod do starobního důchodu u osob, kterým chyběla kratší doba pro vznik nároku na důchod z I. pracovní kategorie, resp. I. nebo II. kategorie funkcí u osob ve služebním poměru, a které splnily podmínku trvání zaměstnání dané kategorie ke dni 31. prosince 1992.

Diferenciace věku odchodu do starobního důchodu je potřebná kvůli různému vlivu práce na organismus. Některé typy prací jsou spojeny se zvýšeným rizikem zdravotních problémů, vyšším potenciálním fyzickým opotřebením, nemocností, omezením možnosti vykonávat takové práce v pozdějším věku, složitostí rekvalifikace apod. Žádný důchodový systém není s to pokrýt veškeré individuální rozdíly ve schopnostech pracovat, ale i částečná diference může mít pozitivní vliv na důstojné stáří lidí, u kterých existuje vysoké riziko vynuceného odchodu do předčasného starobního důchodu.¹

Současné nastavení předčasných starobních důchodů dává pojištěncům možnost odejít z pracovního trhu dříve, než je jejich důchodový věk. Důsledkem využití této možnosti je trvale snížená zásluhová část podle zákonem stanovených pojistně matematických pravidel, jejichž smyslem je docílit toho, aby celkový objem finančních prostředků vyčerpaný důchodcem s předčasným starobním důchodem nebyl vyšší než v případě důchodce se srovnatelnými příjmy a stejnou dobou pojištění, který čerpá starobní důchod až od dosažení důchodového věku. Tento mechanismus však penalizuje i pojištěnce, kteří k předčasnému odchodu do starobního důchodu mají objektivní důvody spočívající v nepříznivém zdravotním stavu a kteří z důvodu opotřebením organismu a nemožnosti účelné rekvalifikace nemohou dále působit na trhu práce; tito pojištěnci z velké části nemusí mít nárok na invalidní důchod. Část odchodů do předčasného starobního důchodu lze považovat za vynucenou právě z důvodu nepříznivého zdravotního stavu, který nastal v důsledku dlouhodobého výkonu zdravotně rizikových prací. Je proto důvodné přistoupit k zavedení opatření, kterým by byl při splnění stanovených podmínek snížen důchodový věk pro pojištěnce, kteří vykonávají zdravotně rizikové práce.

---

¹ Například ze studie VÚPSV „Faktory ovlivňující rozhodnutí o odchodu do starobního důchodu“ Milan Šlapák, Martin Holub, Ladislav Průša - Praha: VÚPSV, v.v.i., 2017 - ISBN 978-80-7416-320-3 (str. 80) vyplývá, že klíčovou roli při rozhodování pro odchod do předčasného starobního důchodu hraje v první řadě ekonomický status jedince – nezaměstnaní inklinují k podávání žádosti o předčasný starobní důchod bez ohledu na další faktory. U ekonomicky aktivních má pak největší váhu faktor zdraví.

Tabulka – Počty a podíly osob odcházejících do starobního důchodu

Důchody přiznané v roce	Starobní celkem	Starobní předčasné		Starobní po			Starobní předčasné		Starobní po pře-		
		dočasně	trvale	k věkové hranici	průsluhování	po invalidním	dočasně	trvale	k věkové hranici	sluhování	po invalidním
							v % všech starobních				
2010	107 518	1	30 087	57 891	11 885	7 654	0,0	28,0	53,8	11,1	7,1
2011	147 543		76 563	58 053	2 915	10 012		51,9	39,3	2,0	6,8
2012	71 273		20 815	38 161	1 549	10 748		29,2	53,5	2,2	15,1
2013	83 252		27 917	44 157	1 368	9 810		33,5	53,0	1,6	11,8
2014	91 876		30 366	51 990	1 234	8 286		33,1	56,6	1,3	9,0
2015	107 357		29 443	68 294	1 023	8 597		27,4	63,6	1,0	8,0
2016	97 696		27 682	60 779	865	8 370		28,3	62,2	0,9	8,6
2017	91 212		26 849	55 386	807	8 170		29,4	60,7	0,9	9,0
2018	88 937		24 702	56 077	700	7 458		27,8	63,1	0,8	8,4
2019	96 686		27 867	60 668	781	7 370		28,8	62,7	0,8	7,6

Podíl osob, které odchází do starobního důchodu před dosažením důchodového věku, se pohybuje stabilně okolo (spíše pod) 30 %. V posledních 10 letech tvořil výjimku pouze rok 2011, kdy byl podíl výrazně vyšší, což souviselo se změnami ve způsobu stanovení výše důchodu ve vazbě na Nález Ústavního soudu, kdy došlo k rozšíření pocitu nevýhodnosti nového nastavení, a tedy snahou o přiznání důchodu podle původních pravidel, a to i za cenu toho, že byl důchod přiznán jako předčasný.

Důvody, proč pojištěnci volí konkrétní okamžik odchodu do starobního důchodu, se přímo nesledují, neboť nejsou rozhodné ani pro samotný nárok na důchod, ani pro stanovení jeho výše. Nicméně bylo zpracováno několik analýz² (založených na provedených výběrových šetřeních), které se problematikou důvodů pro odchod do důchodu zabývají. Z těchto analýz vyplývá, že výrazně nejvíce zastoupeným důvodem (v cca 80 % případů) pro odchod do starobního důchodu je splnění podmínek pro dobrovolný odchod do důchodu, což platí jak pro odchod do řádného důchodu, tak i pro odchod předčasný. Nicméně dalšími důvody pokrývajícími zbylých cca 20 % případů je zhoršený zdravotní stav nebo ztráta zaměstnání.

Stav po nabytí účinnosti návrhu

Důchodový věk bude snížen pro dotčené pojištěnce v závislosti na délce odpracované doby v tzv. náročných profesích, které budou vymezeny v návaznosti na výkon prací zařazených na základě zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, a prováděcích právních předpisů k tomuto zákonu (jedná se zejm. o vyhlášku č. 432/2003 Sb., která upravuje podmínky pro zařazování prací do kategorií) do třetí a čtvrté kategorie. Pravidla pro předčasný odchod do starobního důchodu zůstávají beze změny; při splnění podmínek pro předčasný odchod do starobního důchodu budou moci využít této možnosti i pojištěnci se sníženým důchodovým věkem.

Období práce v náročné profesi bude posuzováno a evidováno v celém období pracovní kariéry od roku účinnosti navrhované právní úpravy upravující nároky osob v náročných profesích a dále bude zpětně doplněna evidence za dobu od roku 2001 do účinnosti nové právní úpravy; jde o časové období, které koresponduje s počátkem účinnosti zákona č. 258/2000 Sb., který ukládá zaměstnavatelům vést evidenci o odpracovaných směnách od zahájení práce

² https://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA_duchodova_studie/IDEA_Duchodova_studie/mobile/index.html#p=1
https://idea.cergeei.cz/files/IDEA_Studie_9_Pracovni_aktivita_duchodcu/files/downloads/IDEA_Studie_9_Pracovni_aktivita_duchodcu.pdf

v riziku až do skončení expozice, a následně tuto evidenci uchovávat po dobu 10, resp. 40 let podle druhu rizika. Lze tedy objektivně předpokládat schopnost zaměstnavatele potvrdit práce v náročné profesi pro účely důchodového pojištění zpětně, a to minimálně v rozsahu povinností, které mu ukládá zákon č. 258/2000 Sb. Kromě toho se navrhuje, aby zaměstnavatel zpětně potvrdil směny odpracované v příslušné kategorii i za doby, u kterých uschovací lhůta stanovená zákonem č. 258/2000 Sb. již uplynula, ovšem jen za předpokladu, že má potřebnou evidenci dosud k dispozici. Lze odhadovat, že u části zaměstnavatelů již tyto údaje po uplynutí uschovací lhůty k dispozici nebudou, na druhé straně je z hlediska naplnění záměru navrhované právní úpravy považováno za účelné využít tyto údaje beze zbytku pro důchodové nároky zaměstnanců těch zaměstnavatelů, u nichž objektivně k dispozici jsou. Cílem právní úpravy bude mimo jiné i to, aby zvýhodnění za práci zařazenou do třetí a čtvrté kategorie prací dopadlo v co nejširším rozsahu i na osoby, které jsou v současné době v předdůchodovém věku. Aby bylo možno snížit důchodový věk i těmto osobám, je nezbytné stanovit povinnost zaměstnavatelům, aby kromě každoročního zasílání údajů o počtu směn vykonávaných při práci zařazené do třetí a čtvrté kategorie příslušnému orgánu sociálního zabezpečení zaslali jednorázově (a bez jakéhokoli speciálního podnětu ze strany zaměstnance nebo orgánu sociálního zabezpečení) takové údaje i za dobu před účinností navrhovaného zákona, nejdříve však od 1. ledna 2001, kdy nabyl účinnosti zákon č. 258/2000 Sb., jehož prostřednictvím jsou náročné profese vymezeny. Je žádoucí současně stanovit zaměstnavatelům povinnost uschovávat evidenci o odpracovaných směnách pro účely provádění důchodového pojištění v náročných profesích do budoucna po dobu alespoň 40 let, aby se předešlo komplikacím, které mohou nastat při prokazování dob odpracovaných v náročných profesích z důvodů důkazní nouze v případech nesplnění povinnosti zaměstnavatele předkládat výše uvedené údaje orgánu sociálního zabezpečení.

Vymezení okruhu osob vykonávajících náročné profese bude vycházet z kategorizace prací podle zákona č. 258/2000 Sb., který rozděluje všechny práce podle míry výskytu faktorů, které mohou ovlivnit zdraví zaměstnanců, a jejich rizikovosti pro zdraví do čtyř kategorií. Kategorizace se týká všech prací a povinnost kategorizovat mají všichni zaměstnavatelé. O zařazení prací do třetí a čtvrté kategorie rozhoduje příslušný orgán ochrany veřejného zdraví.

Základní pravidlo snížení důchodového věku vychází ze zásady „za 10 let náročné profese snížení důchodového věku o 1 rok“. Alikvótní část pro snížení důchodového věku o 1 měsíc se stanovila tak, že při počtu směn 2 200 za 10 let (vychází se z předpokladu, že průměrný počet směn za kalendářní rok je po zaokrouhlení 220) a vydělením 12 vzniká výsledek 183,3333, po zaokrouhlení směrem nahoru je to 184 směn. Zaměstnanec vykonávající náročné profese má při splnění podmínky potřebné doby důchodového pojištění nárok na starobní důchod o 1 měsíc dříve za každých 184 směn odpracovaných ve třetí a čtvrté kategorii. Za počet směn nedosahující 184 nárok na snížení důchodového věku nevzniká.

Pokud zaměstnavatel těží z výnosů jakékoli práce, nese v takovém případě finanční náklady na zaměstnance. Práce v náročné profesi, která bude odůvodňovat dřívější odchod do starobního důchodu, bude navíc spojena se zvýšenými náklady na výplatu důchodů, na kterých se musí zaměstnavatel alespoň částečně také podílet. Zvýšené pojistné bude proto hradit zaměstnavatel; osoby dlouhodobě vykonávající práce zařazené do třetí a čtvrté kategorie jsou po určité době „více zdravotně postiženy“ než osoby, které tyto profese nevykonávají. Zdravotní náklady na rekonvalescenci těchto osob poté hradí stát, resp. zdravotní pojišťovny. Náklady spojené s řešením nároků osob vykonávajících práci v náročných profesích budou financovány zaměstnavateli prostřednictvím zvýšení sazby pojistného na důchodové pojištění. Zvýšená sazba pojistného u zaměstnavatele činí 5 % za každého zaměstnance vykonávajícího práci zařazenou ve třetí a čtvrté kategorii. V případě, že zaměstnanec bude vykonávat práci zařazenou ve třetí nebo

čtvrté kategorii jen po část kalendářního měsíce, tak se do vyměřovacího základu zaměstnavatele pro výpočet pojistného na důchodové pojištění ve zvýšené sazbě zahrne z úhrnu vyměřovacího základu zaměstnance v kalendářním měsíci jen jeho část odpovídající z celkové odpracované doby v tomto měsíci době výkonu práce v příslušné kategorii.

Tímto opatřením snižujícím důchodový věk se přispěje ke zvýšení životní úrovně těch příjemců důchodů, kteří by z důvodu svého zdravotního stavu žádali o přiznání starobního důchodu před dosažením důchodového věku v nižší výměře. Nelze však vyloučit, že díky tomuto opatření odejdou do starobního důchodu dříve i osoby, které by jinak možnost předčasného starobního důchodu nevyužily, a důsledkem pak může být i ztráta části produktivní pracovní síly pro národní hospodářství v některých profesích nebo odvětvích.

Vymezení okruhu osob v náročné profesi

Základní otázkou je vymezení okruhu osob v náročných profesích. Navázat na systém evidování a vykazování pracovních kategorií pro účely důchodového zabezpečení fungující do 31. prosince 1992 není možné. Tento systém vycházel ze zcela odlišných společenských a ekonomických podmínek, především z centrálně řízeného národního hospodářství. Od zavedení pracovních kategorií od roku 1957 byly na základě příslušných zmocňovacích ustanovení ministerstvy a dalšími ústředními orgány vydávány resortní seznamy zaměstnání zařazených do I. nebo II. pracovní kategorie. Samotné sestavení resortních seznamů předcházelo projednání a schválení zástupci Svazu zaměstnanců v hornictví, Svazu zaměstnanců v energetice a jiných příslušných odborových svazů současně se Státním úřadem sociálního zabezpečení. Podle těchto resortních seznamů zaměstnání zaměstnavatelé zařazovali své zaměstnance do jednotlivých pracovních kategorií. Resortní seznam navíc obsahoval i upřesňující údaj – Popis pracovní činnosti, ve kterém blíže specifikoval název profese (např. Horník 01-1-04 - Provádění prací a spolupráce při dobývání rud, uhlí a lupků, při ražení překopů, chodeb a prorážek, dopravě těživa a materiálu, báňské údržbě důlních děl v podzemí hlubinných dolů). Tento systém byl při postupném přijímání dalších zákonů o sociálním zabezpečení a na ně navazujících prováděcích předpisů pouze částečně modifikován; při poslední změně v roce 1988 pak byla vytvořena koordinační komise za účasti všech tří MPSV (tj. federálního MPSV a obou republikových MPSV) a dalších zúčastněných orgánů státní správy, odborů apod. V současné době je možnost obnovení zaniklé praxe resortních seznamů zcela nereálná. Pokud by byly snahy tuto praxi obnovit, znamenalo by to zřízení pracovní skupiny při každém resortu (ministerstvu), která by musela provést analýzu zátěže profesí v kategoriích rizika podle zákona č. 258/2000 Sb. (spadajících pod příslušný resort) a na základě této analýzy vypracovat seznam zaměstnání, která by zveřejnila v seznamu zaměstnání spadajících pod daný resort; to by bylo i značně administrativně náročné. Právní překážkou by byla skutečnost, že v současné době neexistuje zákonem nebo jiným právním předpisem stanovený závazný jednotný systém názvů povolání a jejich pracovní náplně. Každý podnik má možnost si tyto záležitosti určit samostatně. V neposlední řadě by mohlo docházet ke kompetenčním konfliktům (pozitivním i negativním) z hlediska určení, pod který resort některé sporné profese či dokonce zaměstnavatelé vlastně patří. Tyto skutečnosti jsou zároveň důvodem, proč nelze vypracovat ani průřezový seznam pro celou Českou republiku.

Vzhledem k výše uvedenému je zřejmé, že vhodnějším postupem, než je definice jednotlivých profesí, bude definice těch rizikových faktorů (v kombinaci s délkou a intenzitou jejich působení), které objektivně znemožní pracovníkovi vykonávat danou pracovní činnost až do důchodového věku, přičemž z důvodu opotřebení organismu u něj nebude připadat v úvahu ani rekvalifikace. Jedná se např. o kombinaci rizikových faktorů, jež jsou prašné prostředí,

lokální svalová zátěž a nadměrné vibrace. Nabízí se proto využít pro potřeby určení náročných profesí existující kategorizaci prací podle zákona o ochraně veřejného zdraví (konkrétně kategorii třetí a čtvrtou, v nichž pracuje cca 67 tis. osob), i když tato kategorizace byla vytvořena pro jiný účel. Rozhodujícím údajem pro zařazení práce do příslušné kategorie je překročení limitních hodnot expozice zaměstnance rizikovým faktorům, které se vyskytují při dané práci (hluk, prach, chemické látky apod.) za konkrétních pracovních podmínek na konkrétním pracovišti. Nehodnotí se tedy druh zaměstnancem vykonávané „profese“, ale expozice rizikovým faktorům, která může být na různých pracovištích u různých zaměstnavatelů odlišná. Zaměstnavatelé mají podle zákona o ochraně veřejného zdraví povinnost úroveň expozice vůči rizikovým faktorům měřit certifikovaným pracovníkem nebo dodavatelem.

Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty

Dopad na státní rozpočet

Zavedení sníženého důchodového věku pro uvažovanou skupinu zaměstnanců bude znamenat zvýšení výdajů pro státní rozpočet, neboť dojde ke zvýšení výplat na důchody (za zpětné období zápočtu náročných profesí nebude požadováno po zaměstnavatelích, aby odvedli dodatečně zvýšené pojistné).

Přestože bude opatření realizováno v základním důchodovém pojištění (v I. pilíři), nepůjde o řešení, které by solidárně financovali všichni pojištěnci a zaměstnavatelé, ale dojde ke zvýšení sazby pojistného jen pro zaměstnavatele se zaměstnanci, kteří vykonávají práce zařazené ve třetí nebo čtvrté kategorii; zvýšení sazby pojistného zaměstnavatele bude činit 5 %. Zvýšené pojistné bude pozitivním dopadem ve prospěch příjmů státního rozpočtu. Zvýšené pojistné bude stabilním zdrojem k financování, který bude svým vývojem v zásadě nezávislým na vývoji jiných daňových či nedaňových příjmů státního rozpočtu, resp. změnách těchto daní (např. v podobě zrušení superhrubé mzdy).

Z tohoto principu zvýšení pojistného tedy vyplývá, že minimálně část nákladů na takové pojištění musí nést zadavatel rizikové práce čili zaměstnavatel. Vychází se z toho, že riziko se váže ke konkrétní práci, kterou zaměstnavatel využívá; z tohoto důvodu se musí podílet na nákladech spojených s touto prací, a to prostřednictvím zvýšení sazby pojistného na důchodové pojištění.

Okruh osob v náročných profesích představuje cca 1,5 % všech zaměstnanců, nicméně při startu této změny bude doba před účinností hodnocena jen v rozsahu, který bude zaměstnavatel objektivně schopen potvrdit. V prvních letech účinnosti zákona lze očekávat dodatečné výdaje na úrovni desítek (nízkých stovek) miliónů Kč ročně. Nicméně dynamika těchto výdajů bude poměrně vysoká. Cílově budou dodatečné výdaje představovat až 0,04 % HDP, tj. v hodnotách současného HDP částku na úrovni 2 mld. Kč ročně. Na druhé straně dodatečné příjmy budou již od počátku generovány v plné výši, tj. odhadem cca 1,3 mld. Kč ročně.

Vysoká dynamika výdajové strany povede k tomu, že po cca 15 letech fungování převýší dodatečné výdaje dodatečné příjmy z pojistného s tím, že dlouhodobě budou dodatečné výdaje převyšovat příjmy ze zvýšeného pojistného o cca 60 – 70 %.

Z pohledu dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí vytváří navrhované opatření potřebu dodatečné fiskální konsolidace na úrovni necelých 0,02 % HDP (tj. v hodnotách současného HDP přibližně 1 mld. Kč).

Administrativní náklady spojené s implementací tohoto návrhu by mohly u plátců důchodů činit částku okolo 150 mil. Kč.

Dopad na ostatní veřejné rozpočty

Na ostatní veřejné rozpočty nemá návrh zákona žádný vliv.

Sociální dopady a dopady na rodiny a specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny

Navržená změna povede ke zlepšení příjmové situace důchodců - pracovníků náročných profesí, neboť dojde k umožnění dřívějšího odchodu do starobního důchodu pro ty pracovníky, kteří nejsou schopni, zejména z důvodu fyzického opotřebení, vykonávat dosavadní pracovní činnost až do dosažení důchodového věku a zároveň je důsledkem jejich fyzického opotřebení neschopnost jejich další rekvalifikace. Pozitivním dopadem je především předcházení negativnímu sociálnímu jevu vynuceného odchodu do předčasného starobního důchodu (s krácením výše důchodu) z důvodu ztráty pracovní schopnosti v původní profesi bez možnosti nabýt pracovní potenciál v profesi jiné.

Navrhovaná právní úprava by mohla mít dopad do zvýšení cenové hladiny pro spotřebitele v případě promítnutí zvýšených nákladů zaměstnavatelů vyplývajících z vyššího pojistného do cen pro koncové zákazníky. Vzhledem k zanedbatelnému rozsahu nové pojistné povinnosti (jednotky mld. Kč v celé ekonomice) je uvažovaný efekt zcela marginální. I v případě plného promítnutí zvýšených nákladů zaměstnavatelů do cen lze odhadnout, že by došlo k jednorázovému zvýšení cen pod úroveň kolem 0,01 %, což je řádově nižší hodnota, než běžně statisticky sledované změny cenových indexů.

Zhodnocení dopadů ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Současná právní úprava obsažená v zákoně o důchodovém pojištění neobsahuje ustanovení, která by narušovala právo na rovné zacházení a vedla k diskriminaci. Předmětem navrhovaného zákona je zavedení náročných profesí do systému důchodového pojištění, jehož principy toto právo nijak nenarušují a nevedou k diskriminaci. Návrh zákona platí stejně pro muže a ženy a má tedy neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Zhodnocení dopadů na podnikatelské prostředí České republiky

Návrh zákona má vliv na podnikatelské prostředí, a to na zaměstnavatele, kteří zaměstnávají zaměstnance, kteří vykonávají práce zařazené do třetí nebo čtvrté kategorie podle zákona č. 258/2000 Sb. Dopady na zaměstnavatele budou jednak administrativní, jednak finanční.

Zaměstnavatelé zaměstnávající osoby vykonávající náročné profese budou povinni doplnit do evidence, kterou vedou o pojištěncích pro účely důchodového pojištění, údaje o osobách

vykonávajících práce zařazené do třetí a čtvrté kategorie, zejména počet odpracovaných hodin a směn, včetně informací rozhodných pro nároky v náročných profesích (tj. seznam zaměstnanců zařazených ve třetí nebo čtvrté kategorii), a každoročně nově potvrzovat počet směn vykonaných v náročné profesi na předepsaném tiskopisu a tento tiskopis zaslat příslušnému orgánu sociálního zabezpečení i zaměstnanci. Zaměstnavatelé budou povinni potvrdit počet směn vykonaných v náročné profesi i v případě ukončení pracovního poměru jejich zaměstnance a toto potvrzení zaslat příslušnému orgánu sociálního zabezpečení i zaměstnanci, a to ve lhůtě do 30 dnů od ukončení pracovního poměru. Celkový počet směn za kalendářní rok bude podle daných pravidel určovat zaměstnavatel.

Zaměstnavatelé budou taktéž povinni do dvou let od účinnosti navrhované právní úpravy potvrdit počet směn vykonaných při práci zařazené do třetí a čtvrté kategorie za období od 1. ledna 2001 do nabytí účinnosti navrhované právní úpravy a tuto informaci zaslat (na předepsaném tiskopisu) příslušnému orgánu sociálního zabezpečení i zaměstnanci. Na žádost zaměstnance budou zaměstnavatelé povinni tuto informaci zaslat do 30 kalendářních dnů od obdržení této žádosti.

Zaměstnavatelé budou mít povinnost uschovávat evidenci o odpracovaném počtu směn s výkonem prací zařazených do třetí a čtvrté kategorie pro účely důchodového pojištění po dobu 40 kalendářních roků následujících po roce, kterého se týkají. V současné době činí doba povinné úschovy dokladů pro důchodové účely v obecných případech až 30 let, ale zkušenosti orgánů sociálního zabezpečení ukazují, že je třeba tuto lhůtu prodloužit na 40 let.

Zaměstnavatelé budou platit zvýšenou sazbu pojistného o 5 % za každého zaměstnance vykonávajícího práce zařazené ve třetí a čtvrté kategorii, avšak pro dané pozice již nyní existuje zvýšený náklad (příplatky za rizika, zhoršené pracovní podmínky, důraz na ochranu života daných zaměstnanců – benefity, rehabilitace, zdravotní pobyty apod.), jednání s odborovými organizacemi vede ke navýšení nákladů proti minimu zákoníku práce (existují časté kolektivní smlouvy s historickým vývojem i v dané oblasti), nehledě na to, že značná část firem má např. bonusový/benefiční program při odchodech do důchodu apod.